

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

PYTANIA I ODPOWIEDZI

**Ustawa o przeciwdziałaniu nieuczciwemu
wykorzystywaniu przewagi kontraktowej
w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi**

Warszawa, listopad 2019 r.

I. Zagadnienia ogólne

1. Jakie są główne założenia i cele ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej?

Bezpośrednim celem ustawy jest **wyeliminowanie nieuczciwych praktyk handlowych** w relacjach między przedsiębiorcami prowadzącymi działalność w zakresie **produkcji, przetwórstwa i dystrybucji produktów rolnych i żywności**. Ustawa dotyczy stosunków między firmami prowadzącymi obrót produktami rolnymi i spożywczymi.

Potrzeba wprowadzenia regulacji wynikała z faktu **braku równowagi** pomiędzy uczestnikami łańcucha dostaw żywności, czyli z faktu występowania po jednej stronie silnych ekonomicznie, skonsolidowanych podmiotów sektora dystrybucji, a często także przetwórstwa, a po drugiej – słabszych, rozdrobnionych podmiotów produkujących surowce rolne i artykuły spożywcze.

Dla prawidłowego funkcjonowania łańcucha dostaw żywności niezbędne jest **zachowanie dobrych relacji** między wszystkimi jego ogniwami.

Należy przy tym podkreślić, że nadrzędnym celem ustawy jest **ochrona interesu publicznego**, a nie indywidualnego. Oznacza to, że działania UOKiK mają wyeliminować nieuczciwe praktyki z obrotu gospodarczego, a nie zadośćuczynić konkretnym, poszkodowanym przedsiębiorcom. Indywidualne dochodzenie roszczeń odbywa się przed sądem powszechnym.

2. Jakie branże obejmuje ustawa?

Ustawa o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej dotyczy **wyłącznie rynku rolno-spożywczego**. W tym obszarze nie obejmuje ona jednak dostaw bezpośrednich, czyli produkcji małych ilości surowców do konsumenta lub lokalnego zakładu detalicznego bezpośrednio zaopatrującego konsumenta (np. sprzedaży przez rolnika małej ilości płodów rolnych na targu). Należy też pamiętać o **wyłączeniach** – przypadkach, w których ustawa nie ma zastosowania (np. sprzedaż pasz, tytoniu, nasion, żywych zwierząt w celu innym niż spożycie).

Art. 2 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi [art. 1 ust. 2 lit. c Rozporządzenia (WE) nr 852/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie higieny środków spożywczych]

3. Czy do UOKiK będą mogły zgłaszać się firmy niespożywcze, np. producenci chemii gospodarczej, kosmetyków, odzieży, sprzętu RTV/AGD, które współpracują z dystrybutorami?

Przedsiębiorcy spoza rynku rolno-spożywczego **nie są objęci** ustawą o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej. Tym niemniej w przypadku zetknięcia się z nieuczciwymi praktykami **nadal mogą wnieść sprawę do sądu cywilnego** na podstawie przepisów ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji.

Natomiast w przypadku, gdyby sprawa dotyczyła praktyk antykonkurencyjnych, czy to w formie porozumienia ograniczającego konkurencję, czy też nadużywania pozycji dominującej przez przedsiębiorcę, który taką pozycję na rynku posiada, **otwarta jest możliwość złożenia zawiadomienia do UOKiK na podstawie art. 86 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.**

4. Czy ustawa dotyczy również relacji dostawca-sieć restauracji?

Tak, jeżeli:

- przedmiotem dostaw jest **produkt rolny lub spożywczy** (do restauracji dostarcza się też np. serwetki – te produkty nie podlegają ustawie);
- występuje **istotna dysproporcja w potencjale ekonomicznym** między kontrahentami (np. roczny obrót dostawcy jest wielokrotnie większy niż roczny obrót sieci restauracji);

Art. 5 i 7 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi

5. Według handlowców ustawa dotyczy głównie ich samych, a miała obejmować cały łańcuch żywnościowy – od produkcji, przez skup i przetwórstwo, po dystrybucję.

Wręcz przeciwnie – celem ustawy było objęcie jej zakresem, co do zasady **całego łańcucha dostaw produktów rolno-spożywczych** (z wyłączeniami dotyczącymi m.in. wewnętrznych relacji spółdzielni i grup producentów rolnych oraz z wyłączeniem dostaw bezpośrednich w rozumieniu ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia).

Zakazem nieuczciwego wykorzystywania przewagi kontraktowej objęci są zarówno **nabywcy produktów rolno-spożywczych**, jak i **dostawcy**. Definicje nabywcy oraz dostawcy celowo zostały sformułowane **w szeroki sposób**, aby objąć jak najszersze spektrum umów zawieranych na tym rynku.

6. Co w świetle ustawy uznawane jest za produkt rolny i spożywczy?

Produktami rolnymi lub spożywczymi są **środki spożywcze**, czyli jakiegokolwiek **substancje** lub **produkty**:

- **przetworzone** (np. konserwy, dżemy, wędliny, cukier),
- **częściowo przetworzone** (np. surowe produkty powstające w wyniku uboju i rozbioru zwierząt typu surowy rostbef wołowy, czy półtusze wieprzowe),
- **nieprzetworzone** (np. świeże warzywa, owoce, mięso),

przeznaczone do spożycia przez ludzi (lub których spożycia przez ludzi można się spodziewać).

Środki spożywcze obejmują napoje, gumę do żucia i wszelkie substancje (łącznie z wodą), świadomie dodane do żywności podczas jej wytwarzania, przygotowania lub obróbki. Nie obejmują natomiast m.in. pasz, tytoniu i roślin przed dokonaniem zbiorów.

Art. 5 ust. 3 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi [art. 2 Rozporządzenia (WE) NR 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiające ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołujące Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiające procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności]

7. Czy UOKiK będzie mógł wziąć pod lupę wszelkiego rodzaju umowy nabycia produktów rolnych i spożywczych? Czy znaczenie ma np. wysokość obrotów pomiędzy przedsiębiorcami?

Wszystkie umowy nabycia tych produktów mogą być przedmiotem zainteresowania UOKiK – **kryterium obrotowe nie ma znaczenia.**

Art. 2 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi

8. Jaka jest definicja przedsiębiorcy na gruncie ustawy?

Zgodnie z ustawą przedsiębiorcą jest:

- 1) osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną – **wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą**; za przedsiębiorców uznaje się także **wspólników spółki cywilnej** w zakresie wykonywanej przez nich działalności gospodarczej;
- 2) osoba fizyczna, osoba prawna, a także jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, organizująca lub **świadcząca usługi o charakterze użyteczności publicznej**, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej (np. gmina);
- 3) osoba fizyczna **wykonująca zawód we własnym imieniu i na własny rachunek** lub prowadząca działalność w ramach wykonywania takiego zawodu (np. adwokat);

- 4) osoba fizyczna, która **posiada kontrolę nad co najmniej jednym przedsiębiorcą**, choćby nie prowadziła działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej, jeżeli podejmuje działania podlegające kontroli koncentracji;
- 5) **związek przedsiębiorców**, czyli izby, zrzeszenia i inne organizacje zrzeszające przedsiębiorców, a także związki tych organizacji.

Art. 5 ust. 4. ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi (art. 4 pkt. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, art. 4 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej)

9. Co to jest przewaga kontraktowa? Czy sama przewaga jest zakazana?

Przewaga kontraktowa jest definiowana poprzez dwie sytuacje:

- 1) przewagi kontraktowej **nabywcy względem dostawcy** – gdy występuje **znaczna dysproporcja w potencjale ekonomicznym** na korzyść nabywcy;
- 2) przewagi kontraktowej **dostawcy względem nabywcy** – gdy występuje **znaczna dysproporcja w potencjale ekonomicznym** na korzyść dostawcy.

Należy zaznaczyć, że **sama przewaga kontraktowa nie jest zakazana** – niedozwolone jest jej nieuczciwe wykorzystywanie, czyli takie które jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i zagraża istotnemu interesowi drugiej strony albo narusza taki interes.

Art. 6 i art. 7 ust. 1 i 2 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi

10. Co to jest „nieuczciwość” w rozumieniu ustawy i jak przedsiębiorca ma ją wykazać w zawiadomieniu?

Wykorzystywanie przewagi kontraktowej przez przedsiębiorcę jest nieuczciwe, jeżeli jest **sprzeczne z dobrymi obyczajami i zagraża istotnemu interesowi drugiej strony albo go narusza**. Ustalenie czy doszło do nieuczciwego wykorzystania przewagi kontraktowej odbywa się poprzez ocenę działań przedsiębiorcy pod kątem wymienionych przesłanek, które muszą być spełnione **łącznie**.

Zawiadamiający powinien wykazać nieuczciwość praktyki wskazanej w zawiadomieniu.

Art. 7 ust. 2 i art. 11 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi

11. W ustawie wymienione są cztery przykładowe sytuacje uznawane za nieuczciwe. Czy inne praktyki rynkowe też wchodzą w grę i mogą być przedmiotem zainteresowania UOKiK?

W ustawie wyliczone są jedynie przykładowe, najbardziej typowe sytuacje uznawane za nieuczciwe wykorzystywanie przewagi kontraktowej. Inne podejrzane praktyki rynkowe

również mogą podlegać ocenie UOKiK.

Do innych przykładów nieuczciwych praktyk zakwestionowanych przez UOKiK zaliczyć można: brak jasnego określenia przez nabywcę ceny zakupu produktów rolnych lub sposobu jej obliczenia oraz brak określenia harmonogramu odbioru produktów rolnych w sytuacji, w której rolnik zobowiązany jest zebrać je z pola i dostarczyć w krótkim czasie od wezwania.

12. Czy UOKiK na podstawie ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej będzie mógł zająć się opłatami za promocję w gazetce?

Samo pobieranie opłat za promocję w gazetce lub inne usługi promocyjne, marketingowe, czy transportowe **nie jest zakazane**. Niedozwolone jest natomiast nieuczciwe wykorzystywanie przewagi kontraktowej w tym kontekście, to znaczy przykładowo:

- pobieranie zawyżonych, niewspółmiernych opłat za świadczone usługi,
- wymuszanie zakupu usług, np. poprzez wiązanie obowiązku ich zakupu ze zgodą na przyjęcie towaru do sprzedaży,
- niezrealizowanie usług.

Pobranie tego rodzaju opłat, w warunkach wynikających z ustawy, będzie podlegało ocenie UOKiK. **Każdy przypadek będzie oceniany indywidualnie**, z uwzględnieniem stanu faktycznego i prawnego.

Art. 7 ust. 2 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi

13. Czy UOKiK będzie prowadził działania jeśli opłata ma rzeczowy i zwyczajowy charakter?

Należy spodziewać się, że opłaty mające charakter rzeczowy i zwyczajowy są zgodne z dobrymi obyczajami kupieckimi, a zatem ich stosowanie **nie jest nieuczciwe**.

Jednakże każdy przypadek pobrania opłaty kwestionowanej przez zawiadamiającego przedsiębiorcę będzie **indywidualnie oceniany** przez UOKiK, w zależności od towarzyszących mu okoliczności faktycznych i prawnych.

14. Czy rolnik dostarczający sałatę do sieci handlowej będzie mógł zgłosić do UOKiK sprawę dotyczącą rabatu posprzedażowego?

Sałata jest produktem spożywczym, zatem **umowy dotyczące jej zbycia wchodzą w zakres ustawy**.

Sytuacje zastosowania rabatu posprzedażowego lub opłaty półkowej/marketingowej nie są wymienione w ustawie jako przykładowe nieuczciwe praktyki. Niemniej potencjalnie mogą

zostać tak ocenione lub też mogą spełniać wymogi klauzuli generalnej, która brzmi „Wykorzystywanie przewagi kontraktowej jest nieuczciwe, jeżeli jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i zagraża istotnemu interesowi drugiej strony albo narusza taki interes”. Należy podkreślić, że **uznanie danego zachowania za nieuczciwe zależy od oceny UOKiK**, który bierze pod uwagę jego specyfikę i towarzyszące mu okoliczności.

Przed złożeniem zawiadomienia do UOKiK należy też sprawdzić czy występuje **istotna dysproporcja w potencjale ekonomicznym** między kontrahentami (np. czy sieć handlowa ma wielokrotnie większy roczny obrót niż roczna wartość sprzedaży rolnika).

Rolnik powinien także sprawdzić na ile warunki współpracy z siecią są zgodne z ustawą z dnia 11 marca 2004 r. o organizacji niektórych rynków rolnych. Przepisy te dają mu możliwość egzekwowania swoich praw w trybie zasad szczegółowych dotyczących rolników, którzy objęci są **dokładniej zdefiniowanym i szerszym zakresem chronionych praw**, a tryb ich egzekwowania może być szybszy. Dyrektor Oddziału Terenowego Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa może nałożyć karę na przedsiębiorcę w przypadku braku pisemnej umowy z kontrahentem, który jest rolnikiem lub gdy umowa ta nie spełnia określonych wymogów.

Art. 3, 5 i 7 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi

15. Czy pobierani opłat logistycznych – za dowieszenie towaru do sklepu z magazynu sieci – też będzie praktyką nieuczciwą zgodnie z ustawą?

Pobieranie opłat transportowych i logistycznych **nie jest zakazane**. W określonych okolicznościach może jednak zdarzyć, że **zostanie to uznane za nieuczciwą praktykę**, np. w sytuacji, gdy opłaty te, pobierane przez przedsiębiorcę posiadającego przewagę kontraktową, będą **zawyżone** (tzn. będą nieekwiwalentne w stosunku do wartości świadczonych usług) lub gdy zostaną **pobrane za usługi niezrealizowane**.

Każde zawiadomienie dotyczące takiej sprawy będzie podlegało **ocenie UOKiK**, z uwzględnieniem okoliczności faktycznych i prawnych.

Art. 7 ust. 3 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi

16. Co oznacza pojęcie interesu publicznego z art. 1 ustawy? Jak UOKiK będzie definiować interes publiczny w prywatnej sprawie?

UOKiK będzie podejmował interwencje **jedynie w celu ochrony interesu publicznego**. Dana praktyka może godzić w ten interes, jeśli oddziałuje na szerszy krąg podmiotów lub wywołuje negatywne skutki dla konkurencji i konsumentów.

W toku postępowania trzeba będzie zatem odpowiedzieć na pytanie, czy i w jaki sposób

zachowanie przedsiębiorców wpłynie nie tyle na sytuację samych stron konfliktu, ale przede wszystkim na dany rynek. Czy zachowanie przedsiębiorcy może wywołać na rynku niekorzystne skutki w postaci wpływu na ilość, jakość, cenę towarów lub zakres wyboru dostępny konsumentom lub innym nabywcom?

Co ważne, celem rozstrzygnięć UOKiK jest **wyeliminowanie szkodliwych praktyk rynkowych**, a nie rekompensata szkody poniesionej przez konkretnego przedsiębiorcę.

17. Jaka jest definicja interesu słabszej strony zgodnie z ustawą?

Ustawa nie definiuje co jest interesem słabszej strony, **nakreśla jednak jakie zachowania mogą być czynami naruszającymi ten interes**. Mogą one polegać między innymi na:

- nieuzasadnionym rozwiązaniu umowy lub zagrożeniu rozwiązaniem umowy;
- przyznaniu wyłącznie jednej stronie uprawnienia do rozwiązania umowy, odstąpienia od niej lub jej wypowiedzenia;
- uzależnianiu zawarcia lub kontynuowania umowy od przyjęcia lub spełnienia przez jedną ze stron innego świadczenia, niemającego rzeczowego ani zwyczajowego związku z przedmiotem umowy;
- nieuzasadnionym wydłużaniu terminów płatności za dostarczone produkty rolne lub spożywcze.

Nie jest to jednak katalog zamknięty. Są to przykłady, które pokazują w jaki sposób interes słabszej strony może być naruszony. Na tej podstawie **można zatem wnioskować, co leży w interesie słabszej strony** i że jest to np. płatność za dostarczony towar w ustalonym, rozsądnym terminie.

Art. 7 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi

18. Czym w praktyce jest znaczna dysproporcja w potencjale ekonomicznym?

Znaczna dysproporcja w potencjale ekonomicznym może wystąpić np. w sytuacji, gdy jedną stroną relacji handlowych jest **lokalny producent wędlin**, posiadający jeden zakład średniej wielkości (w porównaniu z innymi w skali kraju), a drugą jest **sieć handlowa**, posiadająca w całym kraju ponad 100 placówek handlowych średniej wielkości o zróżnicowanym asortymencie, która ma kilkanaście razy większy obrót roczny niż producent wędlin.

Trzeba zaznaczyć, że ustawa nie definiuje tego pojęcia za pomocą jednoznacznych kryteriów ilościowych. Zatem **każdy przypadek będzie rozpatrywany i oceniany osobno**. Jako główny wyznacznik potencjału ekonomicznego brany pod uwagę jest obrót firmy.

19. Co to są dobre obyczaje w obrocie gospodarczym?

Dobre obyczaje to **pozaprawne normy moralne i zwyczajowe**, które wyznaczają standard uczciwego zachowania przedsiębiorcy poprzez odwołanie się do wartości powszechnie respektowanych w obrocie gospodarczym w sektorze produktów rolnych i spożywczych.

Ocena, czy dana praktyka stosowana przez przedsiębiorcę jest sprzeczna z dobrymi obyczajami, będzie wymagała **odniesienia się do okoliczności sprawy** (konkretnego stanu faktycznego) i obiektywnego ustalenia obowiązującego na rynku dobrego obyczaju, który został naruszony.

20. Wyłączenia – kiedy nie stosuje się przepisów ustawy?

Ustawa **nie ma zastosowania**, w przypadku gdy:

- 1) dostawca zbywa produkty rolne lub spożywcze **nabywcy mającemu formę spółdzielni**, której dostawca jest członkiem;
- 2) dostawca będący członkiem:
  - a. **grupy producentów rolnych** w rozumieniu przepisów o grupach producentów rolnych i ich związkach – sprzedaje produkty rolne lub spożywcze do grupy producentów rolnych, której jest członkiem,
  - b. **wstępnie uznanej grupy producentów owoców i warzyw za organizację producentów owoców i warzyw** w rozumieniu przepisów o organizacji rynków owoców i warzyw oraz rynku chmielu – sprzedaje owoce lub warzywa członkom tej grupy,
  - c. **uznanej organizacji producentów owoców i warzyw** w rozumieniu przepisów o organizacji rynków owoców i warzyw oraz rynku chmielu – sprzedaje owoce lub warzywa członkom tej organizacji.

Art. 3 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi

21. Jak ogólnie przebiega postępowanie prowadzone przez UOKiK w przypadku podejrzenia nieuczciwego wykorzystywania przewagi kontraktowej?

W tym miejscu warto przypomnieć, że celem postępowania prowadzonego w przypadku podejrzenia nieuczciwego wykorzystywania przewagi kontraktowej jest **ochrona interesu publicznego**, a nie indywidualnego. Oznacza to, że działania UOKiK dążą do wyeliminowania nieuczciwych praktyk z **obrotu gospodarczego**, bez angażowania się w prywatny interes danego przedsiębiorcy. Dochodzenie indywidualnych roszczeń odbywa się przed sądem powszechnym.

Postępowanie UOKiK w przypadku podejrzenia nieuczciwego wykorzystywania przewagi

kontraktowej może przebiegać następująco:

- 1) **Zgłoszenie zawiadomienia** – każdy może złożyć do UOKiK pisemne zawiadomienie, dotyczące podejrzenia stosowania wobec niego lub innego podmiotu tego typu praktyk.
- 2) **Postępowanie wyjaśniające** – UOKiK może podjąć tego typu działanie przed wszczęciem postępowania właściwego; jego celem jest przede wszystkim **wstępne ustalenie** czy doszło do naruszenia przepisów ustawy; nie może trwać dłużej niż 4 miesiące, a w przypadkach szczególnie skomplikowanych – nie dłużej niż 5 miesięcy.
- 3) **Postępowanie właściwe** – stawiany jest **zarzut** nieuczciwego wykorzystania przewagi kontraktowej i przeprowadzane jest **postępowanie dowodowe**; nie może trwać dłużej niż 5 miesięcy; może towarzyszyć mu kontrola u przedsiębiorcy; postępowanie właściwe kończy się:
  - a. **wydaniem decyzji** uznającej praktykę za nieuczciwie wykorzystującą przewagę kontraktową, nakazującej jej zaniechania i nakładającej karę pieniężną;
albo
  - b. **umorzeniem postępowania** i tym samym odstąpieniem od nałożenia kary;
albo
  - c. **wydaniem decyzji zobowiązującej** – w porozumieniu z przedsiębiorcą UOKiK zobowiązuje przedsiębiorcę do spełnienia określonych warunków, wskazując termin ich wykonania, bez nałożenia kary pieniężnej.
- 4) **Wniesienie odwołania** – składa się na to:
  - a. wniesienie do UOKiK odwołania przez przedsiębiorcę;
  - b. ewentualnie – przeprowadzenie dodatkowych czynności przez UOKiK, zmierzających do wyjaśnienia zarzutów;
  - c. uchylenie albo zmiana decyzji albo skierowanie sprawy do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów nie później niż w terminie 3 miesięcy od dnia wniesienia odwołania.
- 5) **Postępowanie przed Sądem Okręgowym w Warszawie** – sądem ochrony konkurencji i konsumentów.

22. Czy postępowanie na drodze administracyjnej (prowadzone przez UOKiK) wyklucza dochodzenie roszczeń na drodze sądowej?

Postępowanie na drodze administracyjnej **nie wyklucza** dochodzenia na drodze sądowej tym bardziej, że ich cele są odmienne.

Postępowanie administracyjne w zakresie przeciwdziałania nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej ma chronić **interes publiczny**, czyli interes ekonomiczny potencjalnie **wielu przedsiębiorców działających na danym rynku**. UOKiK identyfikuje problem, stwierdza na czym polega szkodliwa praktyka i podejmuje dalsze czynności zmierzające do

zlikwidowania nieprawidłowej praktyki.

W przypadku ugodowego zakończenia sprawy (decyzja zobowiązująca) firma, której UOKiK zarzucił nieuczciwe praktyki może zobowiązać się np. do spłaty zaległych płatności. Działanie UOKiK **nie zaspokoi jednak zwykle w pełnym zakresie roszczeń indywidualnego przedsiębiorcy**, pokrzywdzonego taką nieuczciwą praktyką. Przedsiębiorca ten może natomiast dochodzić swych praw, występując z powództwem do sądu cywilnego. Decyzja UOKiK może w tym wypadku stanowić **dodatkowy, ważny argument w sprawie**.

Art. 4 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi

23. Czym różni się to postępowanie od innych postępowań prowadzonych przez UOKiK?

Postępowania prowadzone przez UOKiK w sprawach praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową to **inny rodzaj postępowań**, odrębny od tych prowadzonych w sprawach praktyk ograniczających konkurencję.

Niemniej postępowania te mają **zbliżony charakter** ze względu na analogiczną konstrukcję ustawową, z tą różnicą, że w postępowaniu prowadzonym na podstawie ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej **nie jest możliwe przeprowadzenie przez UOKiK przeszukania**, a maksymalna kara, która może zostać nałożona na przedsiębiorcę, **wynosi 3% obrotu** (w przypadku praktyk ograniczających konkurencję jest to 10% obrotu).

24. Czy rolnik sprzedający sałatę będzie musiał skorzystać wyłącznie z ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej, czy też równocześnie będzie mógł wystąpić do sądu w ramach ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji? Co jeśli rozstrzygnięcia będą różne?

Rolnik sprzedający sałatę będzie mógł skorzystać zarówno z uprawnień wynikających z ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, czyli złożyć **pozew do sądu**, jak i z uprawnień wynikających w ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej, czyli złożyć zawiadomienie do UOKiK.

Trzeba jednak pamiętać o **ważnej różnicy pomiędzy tymi działaniami**, gdyż są to odrębne instytucje ochrony przedsiębiorców:

- **publiczno-prawna** (praktyki nieuczciwego wykorzystania przewagi kontraktowej),
- **prywatno-prawna** (czyny nieuczciwej konkurencji).

Podjęmowane w trybie wyżej wymienionych ustaw rozstrzygnięcia **opierają się na innych przesłankach i zmierzają do osiągnięcia różnych celów**. Ten sam przypadek może więc

podlegać ocenie zarówno Prezesa UOKiK, jak i sądu. Ustawa o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej **nie wyłącza** bowiem możliwości występowania przez przedsiębiorcę z roszczeniami do sądu powszechnego na drodze cywilnoprawnej, w sytuacji, gdy określoną sprawą zajmuje się UOKiK.

Równoczesna ocena określonego przypadku przez sąd i Prezesa UOKiK **może prowadzić do różnych rozstrzygnięć** i przykładowo sąd może stwierdzić, że doszło do czynu nieuczciwej konkurencji, a Prezes UOKiK może umorzyć prowadzone postępowanie uznając, że nie miało miejsca stosowanie praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową. Nie będzie to jednak oznaczać rozbieżności orzecniczej, gdyż **zakres przedmiotowy ustaw jest rozłączny**. Co ważne, sposób rozstrzygnięcia sprawy przez sąd pozostaje **bez wpływu** na decyzję Prezesa UOKiK, jak również rozstrzygnięcie Prezesa UOKiK nie determinuje sposobu rozstrzygnięcia sprawy przez sąd.

Przedsiębiorca, decydując o podjęciu określonych działań zmierzających do ochrony jego praw, powinien mieć jednak na uwadze, że Prezes UOKiK, **działając w interesie publicznym, nie rozstrzyga sporów indywidualnych oraz nie zasądza odszkodowań na rzecz prywatnych podmiotów**, a może jedynie nałożyć na nieuczciwego przedsiębiorcę karę pieniężną płaconą do budżetu państwa.

Art. 1 i 4 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi

25. Droga sądowa czy administracyjna – którą drogę dochodzenia roszczeń wybrać w przypadku podejrzenia stosowania niedozwolonych praktyk?

UOKiK działa wyłącznie w **interesie publicznym**. Oznacza to, że nie rozstrzyga spraw/sporów indywidualnych i nie zasądza odszkodowań na rzecz prywatnych podmiotów, a jedynie może nałożyć karę pieniężną płaconą do budżetu państwa.

W sprawach związanych z dochodzeniem roszczeń podmiotów prywatnych właściwe są sądy powszechne.

Art. 1 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi

II. Jak zgłosić zawiadomienie

1. Do jakiej instytucji należy złożyć zawiadomienie w sprawie podejrzenia nieuczciwego wykorzystywania przewagi kontraktowej?

Pisemne zawiadomienie dotyczące podejrzenia stosowania praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową należy zgłosić do **Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów**. Sprawy będą rozpatrywane przez **Delegaturę UOKiK w Bydgoszczy** (Pl.

Kościeleckich 3, 85-033 Bydgoszcz).

Zawiadomienie można złożyć również poprzez Elektroniczną Platformę Usług Administracji Publicznej (ePUAP).

Art. 11 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi

2. Co powinno zawierać takie zawiadomienie?

Zawiadomienie dotyczące podejrzenia stosowania praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową **musi zawierać**:

- 1) wskazanie podejrzanego przedsiębiorcy (nazwa, adres albo siedziba);
- 2) **opis stanu faktycznego** będącego podstawą zawiadomienia;
- 3) uprawdopodobnienie naruszenia przepisów ustawy;
- 4) **dane identyfikujące** zgłaszającego zawiadomienie (nazwa, adres).

Do zawiadomienia należy **dołączyć wszelkie dokumenty**, które mogą stanowić dowód naruszenia przepisów.

Art. 11. ust. 2 i 3 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi

3. Kto może złożyć zawiadomienie w tej sprawie?

Pisemne zawiadomienie może złożyć każdy kto posiada informacje o stosowaniu wobec przedsiębiorców dostarczających bądź nabywających produkty rolno-spożywcze praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową.

Art. 11 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi

4. Czy ujawniana jest tożsamość przedsiębiorcy składającego zawiadomienie?

Dane zgłaszającego zawiadomienie oraz treść zawiadomienia nie podlegają ujawnieniu na żadnym etapie postępowania. Zawiadomienie **nie podlega włączeniu do akt** prowadzonego postępowania, a podejrzany przedsiębiorca ma prawo wglądu wyłącznie do akt prowadzonego przeciwko niemu postępowania. Zatem **tożsamość zawiadamiającego nigdy nie jest ujawniana**.

Należy jednak mieć na uwadze, że stwierdzenie stosowania tego rodzaju praktyk wymaga oceny relacji dwustronnych podejrzanego przedsiębiorcy oraz **jego kontrahentów**. Oznacza to, że w ewentualnej decyzji wydanej w sprawie **będzie wskazany krąg podmiotów, wobec których doszło do stosowania zakazanych praktyk**, a wśród nich może znajdować się również podmiot zawiadamiający. Co kluczowe, jego tożsamość może być ujawniona jako

tożsamość **przedsiębiorcy poszkodowanego**, a nie zawiadamiającego.

Art. 11 ust 5 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi

5. Jak będą chronione dane zawiadamiającego na etapie prowadzonego postępowania?

Postępowanie w sprawach praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową wszczynana się z urzędu, co daje **ochronę danych składającego zawiadomienie**.

Z uwagi jednak na sposób konstrukcji tych praktyk, ocena UOKiK oparta będzie na analizie dwustronnych relacji podejrzanego przedsiębiorcy. Oznacza to, że **zawiadamiający może zostać objęty prowadzonym postępowaniem** i jego relacje z podejrzanym również będą przedmiotem analizy, choć nie będzie w postępowaniu identyfikowany jako ten, który złożył zawiadomienie, może być jednym z przedsiębiorców, którego relacje z podmiotem naruszającym ustawę będą podlegały analizie w toku postępowania.

Co ważne, **pracownicy UOKiK są obowiązani do ochrony tajemnicy przedsiębiorstwa** oraz innych informacji chronionych na podstawie odrębnych przepisów, o których powzięli wiadomość w toku postępowania. Obowiązek ten obejmuje nie tylko informacje stanowiące materiał dowodowy konkretnego postępowania, lecz także **wszelkie uzyskane dane** niezależnie od tego, czy umożliwią one wszczęcie postępowania, czy też nie. Bez znaczenia pozostaje tu w jakim trybie informacje te zostały udostępnione Urzędowi (np. przekazane przez przedsiębiorcę w formie zawiadomienia na żądanie lub prośbę UOKiK, czy też w toku kontroli).

Należy jednak mieć na uwadze, że obowiązku ochrony tajemnicy **nie stosuje się** do informacji:

- powszechnie dostępnych,
- o wszczęciu postępowania,
- o wydaniu decyzji kończących postępowanie i ich ustaleniach.

Za informacje powszechnie dostępne uznaje się przy tym te, co do których **przedsiębiorca nie podjął niezbędnych działań w celu zachowania ich poufności** (będą nimi na przykład informacje publikowane na stronie internetowej przedsiębiorcy).

Art. 11 ust. 5 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi

Art. 71 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów

6. Czy po otrzymaniu zawiadomienia UOKiK zawsze podejmuje działanie?

Nie, samo zawiadomienie **nie zobowiązuje Urzędu** do podjęcia formalnych działań. UOKiK ma natomiast obowiązek odpowiedzieć na zawiadomienie i musi przekazać

zawiadamiającemu informację o sposobie rozpatrzenia tego zawiadomienia wraz z uzasadnieniem.

Art. 11 ust. 4 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi

7. Jeśli UOKiK nie podejmuje działań czy następuje wówczas odpowiedź do zawiadamiającego? W jakim terminie?

Tak, nawet w przypadku nie podjęcia działań UOKiK przekazuje zgłaszającemu **pisemną informację** o sposobie rozpatrzenia zawiadomienia wraz z **uzasadnieniem**.

Termin udzielenia odpowiedzi jest uzależniony od charakteru danej sprawy oraz okoliczności jej towarzyszących. Niemniej informacja powinna być przekazana bez zbędnej zwłoki, przy czym **nie później niż w ciągu miesiąca**, a w sprawie szczególnie skomplikowanej – **nie później niż w ciągu 2 miesięcy**. Termin ten może zostać wydłużony.

Art. 11 ust. 4 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi (art. 35 Kodeksu postępowania administracyjnego)

8. Czy zgłaszający zawiadomienie jest stroną postępowania i jest na bieżąco informowany o jego przebiegu?

Nie, stroną postępowania jest przedsiębiorca, wobec którego zostało wszczęte postępowanie w sprawie praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową.

Zgłaszający otrzymuje informację na temat sposobu rozpatrzenia zawiadomienia, natomiast **nie jest na bieżąco informowany** o przebiegu postępowania.

Art. 11 ust. 4, art. 13 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi

9. Czy UOKiK może wezwać przedsiębiorcę składającego zawiadomienie do złożenia wyjaśnień? Czy może on odmówić ich złożenia?

Tak, UOKiK może wezwać przedsiębiorcę do uzupełnienia treści zawiadomienia, a **przedsiębiorca może na to nie odpowiedzieć**.

Jednak brak uzupełnienia może spowodować, że UOKiK nie zdecyduje się na wszczęcie postępowania, uznając, że udostępnione informacje nie są wystarczające i stosowanie praktyki nie zostało uprawdopodobnione.

10. W jakim czasie można złożyć zawiadomienie?

Zawiadomienie można złożyć **w dowolnym momencie**. Należy jednak pamiętać, że nie wszczyna się postępowania w sprawie praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową, jeżeli **upłynęły 2 lata** od końca roku, w którym zaprzestano ich stosowania.

11. W jaki sposób należy złożyć zawiadomienie? Czy można to zrobić w formie e-mailowej?

Formalne zawiadomienie powinno mieć **formę pisemną**. Należy dołączyć do niego **wszelkie dokumenty**, które mogą stanowić dowód w sprawie, np. umowy, korespondencję, w tym e-maile, itp.

Sygnały o nieprawidłowościach można natomiast składać w dowolnej formie, w tym na adres przewaga@uokik.gov.pl.

Co ważne, złożenie zawiadomienia **nie oznacza**, że UOKiK automatycznie zdecyduje o wszczęciu postępowania.

Art. 11 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi

12. W zawiadomieniu powinno znaleźć się „uprawdopodobnienie naruszenia przepisów ustawy”. Co to oznacza?

W zawiadomieniu należy zawrzeć **wszelkie informacje znane zawiadamiającemu**, mające znaczenie dla wstępnej oceny sprawy. O uprawdopodobnieniu naruszenia ustawy można mówić wówczas, gdy przedstawione w zawiadomieniu informacje w ocenie Prezesa UOKiK świadczą, że mogło dojść do stosowania praktyki.

Uprawdopodobnienie pojmowane jest jako **środek zastępczy dowodu w ścisłym znaczeniu**, niedający pewności, a dający wyłącznie prawdopodobieństwo twierdzenia o jakims fakcie. Nie jest to równoznaczne z jego pełnym udowodnieniem. Wystarczają także **dowody pośrednie i domniemanie faktyczne**, czyli wyciąganie logicznych wniosków o faktach na podstawie innych ustalonych faktów.

13. Czy dołączone do zawiadomienia dokumenty muszą spełniać jakieś wymogi formalne, np. czy powinny to być tylko oryginały?

Dokumenty załączane do zawiadomienia mogą mieć **dowolną formę**.

Inaczej wygląda to w przypadku dokumentów przedstawianych w toku postępowania wyjaśniającego lub właściwego – tu muszą być przedstawione oryginały lub kopie poświadczone za zgodność z oryginałem.

14. Czy można dołączyć dokumenty do zawiadomienia na późniejszym etapie?

Tak, zawiadomienie **można uzupełniać** na dowolnym etapie. Jeżeli wystąpią braki, najpewniej

UOKiK zwróci się do przedsiębiorcy o ich uzupełnienie.

III. Co to jest postępowanie wyjaśniające

1. Na czym polega postępowanie wyjaśniające i ile trwa?

Postępowanie wyjaśniające wszczyna się **z urzędu** (a nie na żądanie przedsiębiorcy), jeżeli okoliczności wskazują na możliwość naruszenia przepisów ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi. Prowadzone jest w celu **wstępnego ustalenia**, czy nastąpiło naruszenie przepisów ustawy uzasadniające wszczęcie postępowania właściwego.

W jego ramach **wstępnie oceniane** będzie w szczególności:

- czy istnieje przewaga kontraktowa i czy dochodzi do jej nieuczciwego wykorzystywania,
- czy faktycznie dochodzi do działań zarzucanych przedsiębiorcy i czy mogą być przejawem naruszenia ustawy,
- jaki jest potencjalny krąg podmiotów dotkniętych praktyką,

Postępowanie wyjaśniające powinno się zakończyć **w terminie 4 miesięcy**, a w sprawach szczególnie skomplikowanych – 5 miesięcy od dnia jego wszczęcia. W uzasadnionych przypadkach termin ten może być przedłużony.

Art.6,7 i 10 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi

2. Czy zawsze najpierw wszczynane jest postępowanie wyjaśniające?

UOKiK **nie ma obowiązku** prowadzenia postępowania wyjaśniającego – postępowanie właściwe można wszcząć bez przeprowadzenia postępowania wyjaśniającego. W praktyce jednak w zdecydowanej większości spraw postępowanie właściwe będzie poprzedzone postępowaniem wyjaśniającym, zwłaszcza w początkowym okresie stosowania ustawy.

3. Jaka jest różnica pomiędzy postępowaniem wyjaśniającym a wystąpieniem do przedsiębiorcy?

W toku **postępowania wyjaśniającego** UOKiK gromadzi materiał, aby ustalić, czy zachodzi uzasadnione podejrzenie stosowania praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową, uzasadniające wszczęcie postępowania właściwego.

Natomiast **wystąpienie w sprawie** praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową będzie kierowane do przedsiębiorcy w sytuacji, gdy określone zachowanie **może stanowić tę praktykę**. UOKiK będzie przedstawiał przedsiębiorcy potencjalną kwalifikację podejmowanych przez przedsiębiorcę działań oraz wzywał do zajęcia stanowiska.

Wystąpienie do przedsiębiorcy umożliwia jego adresatowi zmianę praktyki i w ten sposób

uniknięcie postępowania, ale też daje szansę na przedstawienie argumentów uzasadniających tę praktykę, co z kolei może spowodować, że UOKiK uzna ją za legalną.

Przedsiębiorca nie musi odnosić się do tego wezwania. Jednak brak wyjaśnień z jego strony może spowodować, że UOKiK uzna za konieczne wszczęcie postępowania.

Wystąpienie do przedsiębiorcy zwykle kierowane jest **w sprawach mniejszej wagi**, jeżeli uzasadnione jest przypuszczenie, że będzie to skutkowało wyeliminowaniem praktyki. Jeżeli okaże się nieskuteczne – możliwe jest oczywiście wszczęcie postępowania i wydanie decyzji.

Art. 10 i 12 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi

IV. Na czym polega postępowanie właściwe. Jakie są kary

1. Czy postępowanie może być wszczęte na wniosek dostawcy lub nabywcy?

Nie, postępowanie jest wszczynane **wyłącznie z urzędu**, a nie na żądanie/wniosek przedsiębiorcy. Należy jednak podkreślić, że dostawca lub nabywca ma prawo złożyć do UOKiK zawiadomienie, które może stanowić podstawę wszczęcia postępowania wobec przedsiębiorcy podejrzanego o nadużywanie przewagi kontraktowej.

Art. 9 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi

2. Na czym polega i ile trwa postępowanie właściwe?

Postępowanie właściwe w sprawie praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową wszczynane jest w sytuacji, gdy **zasadne** jest postawienie zarzutu stosowania praktyk konkretnemu przedsiębiorcy. Przedsiębiorca ten staje się stroną prowadzonego postępowania.

Postępowanie powinno być zakończone **nie później niż w terminie 5 miesięcy od dnia jego wszczęcia**, jednak w sprawach szczególnie skomplikowanych możliwe jest przedłużenie tego terminu.

Postępowanie właściwe może być poprzedzone postępowaniem wyjaśniającym.

Art. 9 i 25 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi

3. Z czym wiąże się takie postępowanie dla przedsiębiorcy podejrzanego o stosowanie nieuczciwej praktyki?

Przedsiębiorca, wobec którego zostało wszczęte postępowanie w sprawie nieuczciwego wykorzystywania przewagi kontraktowej staje się **stroną postępowania**. Uzyskuje on prawo do czynnego udziału w postępowaniu oraz wypowiedzenia się, co do zebranych dowodów. Ma on również prawo wglądu do akt sprawy. Ewentualne ograniczenie przedsiębiorcy w tym zakresie wymaga wydania przez Prezesa UOKiK stosownego postanowienia, podlegającego kontroli sądowej.

Przedsiębiorca musi liczyć się z ryzykiem nałożenia na niego, w decyzji kończącej postępowanie, **kary** za stosowanie praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową, której maksymalna wysokość wynosi 3% obrotu przedsiębiorcy osiągniętego w roku obrotowym poprzedzającym rok nałożenia kary pieniężnej.

Art. 13 i 33 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi

4. Czy konsument może złożyć wyjaśnienia dotyczące istotnych okoliczności prowadzonej sprawy? W jakiej formie może to zrobić?

Konsument również może złożyć wyjaśnienia dotyczące istotnych okoliczności rozpoznawanej przez Prezesa UOKiK sprawy – **każdy ma do tego prawo**. Takie wyjaśnienia powinny być złożone na piśmie.

Konsument może również złożyć zawiadomienie dotyczące stosowania praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową.

W toku postępowania, ze względu na fakt, że praktyki nieuczciwie wykorzystujące przewagę kontraktową mogą być stosowane wyłącznie w relacjach pomiędzy przedsiębiorcami, informacje i dokumenty będą pozyskiwane co do zasady od przedsiębiorców.

Art. 11 i art. 14 ust. 3 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi

5. W jaki sposób UOKiK zbiera dowody w prowadzonej sprawie?

Ustawa nie zawiera zamkniętego katalogu metod pozyskiwania dowodów. Należy tu więc dopuścić wszystko, co może przyczynić się do wyjaśnienia sprawy, a nie jest sprzeczne z prawem. Dowodem mogą być **dokumenty, zeznania świadków, opinie biegłych oraz oględziny**.

Dowody i informacje Prezes UOKiK pozyskuje w szczególności:

- ze źródeł publicznie dostępnych (np. publicznych rejestrów);
- z treści zawiadomienia;
- od przedsiębiorców w odpowiedzi na pisemne żądanie Prezesa UOKiK;
- w wyniku kontroli prowadzonej u przedsiębiorcy.

Art. 15 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi

6. Czy zawsze przeprowadzana jest kontrola u przedsiębiorcy, wobec którego prowadzone jest postępowanie w sprawie podejrzenia o nieuczciwe wykorzystywanie przewagi kontraktowej?

Nie zawsze. Kontrolę przeprowadza się w przypadku, gdy istnieje **uzasadnione przekonanie**, że będzie ona skutecznym narzędziem pozyskania dowodów niż pisemne żądanie ich przedstawienia.

Kontrola jest prowadzona zwykle u przedsiębiorcy podejrzanego o stosowanie niedozwolonej praktyki. Kontrola może zdarzyć się także **u innych przedsiębiorców**, np. kontrahentów podejrzanego.

W przypadku postępowań w sprawie stosowania praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową należy oczekiwać **analogicznych działań jak w postępowaniach antymonopolowych**, podczas których w większości spraw nie jest prowadzona kontrola.

Art. 16 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi

7. Czego przedsiębiorca może się spodziewać podczas kontroli UOKiK?

Przeprowadzający kontrolę ma prawo do m.in.:

- **wstępu** na grunt oraz do budynków, lokali lub innych pomieszczeń oraz środków transportu kontrolowanego;
- żądania udostępnienia wszelkiego rodzaju **dokumentów** związanych z przedmiotem kontroli, w tym dokumentów na informatycznych nośnikach danych;
- żądania dostępu do **systemów informatycznych** będących własnością innego podmiotu, zawierających dane kontrolowanego związane z przedmiotem kontroli w zakresie, w jakim kontrolowany ma do nich dostęp;
- żądania sporządzenia przez kontrolowanego **kopii** lub **wydruków materiałów**;
- żądania od kontrolowanego lub osób przez niego upoważnionych **ustnych wyjaśnień** dotyczących przedmiotu kontroli, oraz udostępnienia i wydania przedmiotów mogących stanowić dowód w sprawie.

Kontrolujący może korzystać z pomocy funkcjonariuszy innych organów kontroli państwowej lub Policji. Przebieg kontroli może być utrwalany przy pomocy urządzeń rejestrujących obraz lub dźwięk.

Z wyżej wymienionymi uprawnieniami kontrolujących skorelowane zostały w ustawie odpowiednie **obowiązki kontrolowanego** (art. 18 ust. 1).

Kontrolowany zobowiązany jest do **zapewnienia kontrolującemu warunków i środków niezbędnych do sprawnego przeprowadzenia kontroli**, w tym w szczególności:

- sporządza we własnym zakresie **kopie i wydruki** materiałów i korespondencji oraz dokumenty zgromadzone na **nośnikach elektronicznych**;
- zapewnia kontrolującemu, w miarę możliwości, samodzielne **zamknięte pomieszczenie**;
- zapewnia **wydzielone miejsce** do przechowywania dokumentów i materiałów zabezpieczonych podczas kontroli przedmiotów;
- udostępnia **środki łączności**, którymi dysponuje, w zakresie niezbędnym do wykonywania czynności kontrolnych.

Kontrolowany potwierdza również za zgodność z oryginałem sporządzone kopie dokumentów i wydruków.

Art. 17, art. 18 pkt 1, art. 19 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi

8. Czy kontrolowany przedsiębiorca może odmówić współpracy?

Kontrolowany przedsiębiorca lub osoba przez niego upoważniona mogą odmówić udzielenia informacji lub współdziałania w toku kontroli **tylko wtedy, gdy** naraziłoby to je lub ich

małżonka, wstępnych, zstępnych, rodzeństwo oraz powinowatych w tej samej linii lub stopniu, jak również osoby pozostające w stosunku przysposobienia, opieki lub kurateli, a także osobę pozostającą we wspólnym pożyciu na odpowiedzialność karną.

W pozostałym zakresie **odmowa współpracy w toku kontroli może skutkować ukaraniem** przedsiębiorcy. Prezes Urzędu może bowiem nałożyć karę pieniężną w wysokości stanowiącej równowartość **do 50 mln euro**, na przedsiębiorcę, który choćby nieumyślnie uniemożliwia lub utrudnia rozpoczęcie lub przeprowadzenie kontroli.

Art. 18 pkt 2 i art. 34 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi

9. Jakie mogą być konsekwencje dla przedsiębiorcy nieuczciwie wykorzystującego przewagę kontraktową?

Konsekwencje mogą być przede wszystkim **finansowe**. Prezes UOKiK może nałożyć na dostawcę albo nabywcę karę pieniężną w wysokości **do 3% obrotu** osiągniętego w roku obrotowym poprzedzającym rok nałożenia kary. Ponadto może nałożyć m.in. karę pieniężną w wysokości stanowiącej równowartość **do 10 tys. euro** za każdy dzień opóźnienia w wykonaniu decyzji stwierdzającej nieuczciwe wykorzystywanie przewagi kontraktowej.

Dodatkowo ustawa przewiduje dotkliwe kary finansowe za brak należytej współpracy w toku postępowania (nieprzekazanie informacji, utrudnianie kontroli) – **do 50 mln euro**.

Należy podkreślić, że są to maksymalne kwoty kar, które w praktyce będą dostosowywane do **wagi naruszenia** oraz towarzyszących mu okoliczności.

Warto też wspomnieć o innego rodzaju konsekwencjach dla przedsiębiorcy nieuczciwie wykorzystującego przewagę kontraktową. Należą do nich **negatywne skutki wizerunkowe**, wiążące się z tym, że jawne wersje decyzji Prezesa UOKiK są publikowane na stronie internetowej UOKiK. Publikacja jest opatrzona informacją, czy decyzja jest prawomocna.

Art. 30, 33, 34, 35 i 37 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi

10. Co oznacza rygor natychmiastowej wykonalności?

Nadanie decyzji rygoru natychmiastowej wykonalności oznacza, że obowiązki nałożone na przedsiębiorcę stają się wymagalne **od chwili doręczenia przedsiębiorcy decyzji lub postanowienia o nadaniu decyzji takiego rygoru**, a nie od momentu uprawomocnienia się decyzji.

Jest to jednak możliwe jedynie w przypadku, gdy stosowanie praktyki zagraża dalszemu funkcjonowaniu pokrzywdzonego przedsiębiorcy.

Od postanowienia o nadaniu rygoru natychmiastowej wykonalności stronie postępowania przysługuje **zażalenie do sądu ochrony konkurencji i konsumentów**.

Art. 28 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi

11. Co to jest decyzja zobowiązująca i jakie są jej skutki?

Decyzja zobowiązująca może być wydana, gdy:

- 1) w toku postępowania **uprawdopodobnione zostanie** naruszenie przez przedsiębiorcę zakazu nieuczciwego wykorzystywania przewagi kontraktowej, oraz
- 2) strona postępowania **zobowiąże się do podjęcia lub zaniechania określonych działań** w celu zakończenia naruszenia lub usunięcia jego skutków.

W decyzji Prezes UOKiK zobowiązuje stronę do **wykonania zaproponowanych przez nią zobowiązań i określa termin ich realizacji**. Treść zobowiązań zawsze stanowi efekt uzgodnień pomiędzy organem a przedsiębiorcą.

Celem decyzji zobowiązującej jest szybkie zakończenie naruszenia lub usunięcie jego negatywnych skutków. Wydanie decyzji zobowiązującej pozwala na uzyskanie pożądanego stanu równowagi pomiędzy działaniami przedsiębiorców. Rezultat ten zostaje osiągnięty przy znacznie mniejszym zaangażowaniu środków i czasu, których wymaga pełne postępowanie dowodowe oraz ewentualne postępowanie odwoławcze.

Przedsiębiorca może zobowiązać się na przykład do zapłaty zaległych należności, zapłaty odsetek za opóźnienie, skrócenie umownych terminów zapłaty, doprecyzowanie niejasnych dotychczas postanowień umów, rezygnację z dodatkowo pobieranych opłat lub niekorzystnych dla drugiej strony umowy postanowień.

Decyzja zobowiązująca może być korzystna dla przedsiębiorcy – w przypadku jej wydania na przedsiębiorcę **nie nakłada się kar** z tytułu stosowania zakazanych praktyk.

Art. 27 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi

12. Czy UOKiK może opublikować na swoich stronach internetowych również decyzję nieostateczną? A co jeżeli Prezes UOKiK uchyli decyzję? Czy jest na ten temat wydawany komunikat aktualizujący stan faktyczny?

Decyzja Prezesa UOKiK wydawana na podstawie ustawy zawsze jest **ostateczna** – nie przysługuje od niej odwołanie do innego organu administracji. Decyzja ta może być natomiast nieprawomocna, gdy wniesione jest od niej odwołanie do sądu.

Prezes UOKiK publikuje jawne wersje decyzji niezwłocznie po ich wydaniu/doręczeniu stronom postępowania, zaznaczając, czy decyzja jest prawomocna. W przypadku wniesienia odwołania, informacja o wydaniu decyzji jest uzupełniana treściami odpowiednich wyroków sądów. Jeżeli zachodzi konieczność zmiany decyzji, również publikowana jest treść zmienionej decyzji.

Praktyką UOKiK jest wydawanie komunikatów prasowych dotyczących wydania decyzji lub treści wyroków sądów jedynie **w sprawach większej wagi**.

Art. 30 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi

13. Kogo może dotknąć kara pieniężna?

W sprawach dotyczących praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową **kara** może być nałożona na:

- 1) **dostawcę albo nabywcę**, jeżeli choćby nieumyślnie dopuścił się naruszenia zakazu nieuczciwego wykorzystywania przewagi kontraktowej (w wysokości nie większej niż 3% obrotu osiągniętego w roku obrotowym poprzedzającym rok nałożenia kary);
- 2) **przedsiębiorcę** (dostawcę, nabywcę lub innego kontrolowanego przedsiębiorcę), jeżeli choćby nieumyślnie nie przekazał informacji lub dokumentów żądanych przez UOKiK, bądź udzielił nieprawdziwych lub wprowadzających w błąd informacji (w wysokości maksymalnej stanowiącej równowartość 50 mln euro);
- 3) **przedsiębiorcę kontrolowanego**, który uniemożliwia lub utrudnia rozpoczęcie lub przeprowadzenie kontroli, w tym nie udzielił żądanych informacji (w wysokości maksymalnej stanowiącej równowartość 50 mln euro);
- 4) **przedsiębiorcę, wobec którego została wydana decyzja, postanowienie lub wyrok sądowy**, jeżeli opóźnia się w ich wykonaniu (w wysokości maksymalnej stanowiącej równowartość 10 tys. euro za każdy dzień opóźnienia);
- 5) **osobę pełniącą funkcję kierowniczą lub wchodzącą w skład organu zarządzającego przedsiębiorcy**, jeżeli osoba ta, umyślnie albo nieumyślnie nie wykonała wyżej wymienionych decyzji, postanowień lub wyroków, uniemożliwia lub utrudnia rozpoczęcie lub przeprowadzenie kontroli, w tym nie wykonuje obowiązków w czasie kontroli (w wysokości maksymalnej stanowiącej pięćdziesięciokrotność przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw);
- 6) **osobę upoważnioną przez przedsiębiorcę kontrolowanego**, za udzielenie w toku kontroli nieprawdziwych lub wprowadzających w błąd żądanych informacji, uniemożliwianie lub utrudnianie rozpoczęcia lub przeprowadzenia kontroli, za niewykonanie obowiązków w czasie kontroli lub uniemożliwianie albo utrudnianie okazania dokumentów (w wysokości maksymalnej stanowiącej pięćdziesięciokrotność przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw);

- 7) **pracownika przedsiębiorcy kontrolowanego**, za uniemożliwienie lub utrudnianie okazania dokumentów (w wysokości maksymalnej stanowiącej pięćdziesięciokrotność przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw);
- 8) **świadka i biegłego**, za nieuzasadnioną odmowę zeznań/złożenia opinii lub nieusprawiedliwione niestawiennictwo/opóźnienie złożenia opinii lub nieusprawiedliwione niestawiennictwo na wezwanie UOKiK (w wysokości maksymalnej 5 tys. zł).

Art. 33 ust. 1, art. 34, 35, 36 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi

14. Jakie kary nakłada ustawa na nieuczciwych przedsiębiorców?

Nieuczciwe wykorzystanie przewagi kontraktowej może skutkować nałożeniem przez Prezesa UOKiK kary pieniężnej w wysokości **nie większej niż 3% obrotu** osiągniętego w roku obrotowym poprzedzającym rok nałożenia kary.

Ponadto, jeżeli przedsiębiorca nie udzielił informacji żądanych przez Prezesa Urzędu lub udzielił informacji nieprawdziwych lub wprowadzających w błąd, bądź utrudni przeprowadzenie kontroli, może spotkać się z sankcją w postaci kary pieniężnej o równowartości **do 50 mln euro**.

Prezes Urzędu może też nałożyć na osobę pełniącą funkcję kierowniczą lub wchodzącą w skład organu zarządzającego przedsiębiorcy karę pieniężną w wysokości **do pięćdziesięciokrotności przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw** m.in. za utrudnianie kontroli.

15. Jakie okoliczności są brane pod uwagę przy wymierzaniu sankcji finansowej?

W przypadku określania zasadniczej kary za naruszenie przepisów ustawy, tj. za nieuczciwe wykorzystywanie przewagi kontraktowej (do 3% obrotu), bierze się pod uwagę **następujące okoliczności**:

- okres,
- skutki rynkowe,
- stopień naruszenia – tu ważne są okoliczności dotyczące natury naruszenia i działalności dostawcy albo nabywcy, która stanowiła przedmiot naruszenia, oraz specyfiki rynku, na którym do niego doszło.

Dodatkowo uwzględnia się okoliczności łagodzące oraz obciążające; do **łagodzących** należą:

- dobrowolne usunięcie skutków naruszenia;

- zaniechanie przez dostawcę albo nabywcę, z własnej inicjatywy, stosowania praktyki nieuczciwie wykorzystującej przewagę kontraktową przed wszczęciem postępowania lub niezwłocznie po jego wszczęciu;
- podjęcie z własnej inicjatywy działań w celu zaprzestania naruszenia lub usunięcia jego skutków;
- współpraca z Prezesem UOKiK w toku postępowania, w szczególności przyczynienie się do szybkiego i sprawnego przeprowadzenia postępowania.

Okolicznościami obciążającymi natomiast są:

- umyślność naruszenia;
- dokonanie uprzednio podobnego naruszenia.

Z kolei w przypadku wymierzania kary za **opóźnienie w wykonaniu decyzji** (do 10 tys. euro za każdy dzień) uwzględnia się skutki rynkowe niewykonania decyzji, postanowień i wyroków.

Kary za **brak należytej współpracy z Urzędem w toku postępowania**, czyli za nieprzekazanie informacji, utrudnianie kontroli (do 50 mln euro) określane są biorąc pod uwagę wpływ naruszenia na przebieg i termin zakończenia postępowania.

Art. 37 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi

16. Czy na przedsiębiorcę, któremu udowodniono nieuczciwe wykorzystywanie przewagi kontraktowej, zawsze nakładana jest kara pieniężna?

Nałożenie kary finansowej **nie jest automatyczne** i w przypadku stwierdzenia naruszenia przepisów Prezes UOKiK nie musi korzystać z tej możliwości. Niemniej odstąpienie od wymierzenia tego rodzaju sankcji wymaga zaistnienia szczególnych okoliczności.

Wobec tego należy spodziewać się, że **regułą jest nałożenie kary**. Celem jej zastosowania jest bowiem zapewnienie, że przedsiębiorcy poniosą negatywne konsekwencje swoich niezgodnych z prawem działań i w przyszłości będą stosowali się do przepisów

17. Czy będą kary dla firm, które niesłusznie oskarżą partnera biznesowego?

Ustawa **nie przewiduje** takich kar. Składający zawiadomienie musi się jednak liczyć z tym, że będzie miał obowiązek współpracować z UOKiK, a nieudzielenie żądanych informacji lub udzielenie informacji nieprawdziwych może skutkować nałożeniem kary pieniężnej w wysokości **do 50 mln euro**.

Trzeba jednocześnie pamiętać, że wszystkie postępowania prowadzone przez Prezesa UOKiK wszczynane będą wyłącznie z urzędu, na podstawie zawiadomienia, a nie na wniosek przedsiębiorcy.

V. Jak wnieść odwołanie

1. W jakim czasie i gdzie przedsiębiorca, wobec którego toczyło się postępowanie, może złożyć odwołanie?

Przedsiębiorca ma prawo odwołać się od decyzji UOKiK do Sądu Okręgowego w Warszawie – sądu ochrony konkurencji i konsumentów, w terminie miesiąca od dnia jej doręczenia. Odwołanie wnosi się do UOKiK, który przekazuje je wraz z aktami sprawy do sądu.

Art. 29 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi

2. Jak wygląda rozpatrywanie odwołania przez UOKiK?

W przypadku wniesienia odwołania przez przedsiębiorcę, wobec którego toczyło się postępowanie, działania UOKiK mogą wyglądać następująco:

- 1) Urząd może przeprowadzić **dodatkowe czynności** w celu wyjaśnienia zarzutów;
- 2) jeżeli odwołanie zostanie uznane za:
  - a. **słuszne** – Urząd może uchylić albo zmienić decyzję w całości lub w części; informuje o tym wówczas przedsiębiorcę i wydaje nową decyzję (od tej decyzji przedsiębiorca również ma prawo się odwołać);
  - b. **niesłuszne** – Urząd przekazuje odwołanie do sądu ochrony konkurencji i konsumentów nie później niż w terminie 3 miesięcy od dnia wniesienia odwołania.

Art. 29 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi